

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄЗДАТНОЇ СТРАХОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Гриценко К.Г. – к.т.н., доцент

Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України»

З моменту прийняття у 1996 році Закону України «Про страхування» розпочалося формування системи державного регулювання страхової діяльності в Україні. Кризові явища на ринку фінансових послуг виявили недостатню ефективність державного регулювання страхової діяльності в Україні. Державні органи нагляду не змогли попередити кризові явища в страховому секторі економіки, а прийняті ними заходи щодо ліквідації негативних наслідків кризи не завжди були адекватні та своєчасні змінам, які відбувалися на ринку фінансових послуг. Тому актуальною є проблема формування такої організаційної структури страхової системи України, яка б змогла забезпечити максимальний рівень життєздатності в умовах динамічного ринкового середовища.

Існують фундаментальні принципи, властиві організаціям, що ефективно функціонують. В основі вдосконалення систем управління організацій лежить пошук і аналіз порушень цих принципів. У середовищі фахівців з організаційного управління добре відома кібернетична модель життєздатної системи VSM (Viable Systems Model), розроблена С. Біром [1]. VSM є моделлю, яка на думку С. Біра відображає поведінку ефективної організації.

Розглянемо представлену на рис.2 узагальнену модель життєздатної страхової системи України, побудовану з використанням принципів теорії життєздатних систем С. Біра. Кожна Підсистема 1 (страховик) виконує функції страхування в рамках горизонтальної площини, взаємодіючи з навколишнім середовищем і підкоряючись власній системі управління. Вона автономно утримує свої ключові параметри в допустимому діапазоні значень. Зауважимо, що основною відмінністю в діяльності вітчизняних і зарубіжних страховиків є відношення до інвестиційної діяльності. Якщо для вітчизняних страховиків основним джерелом прибутку є страхові операції, то для зарубіжних страховиків – діяльність з управління активами. Слід відмітити, що визначальну роль у ціноутворенні на страхові послуги відіграють актуарні розрахунки.

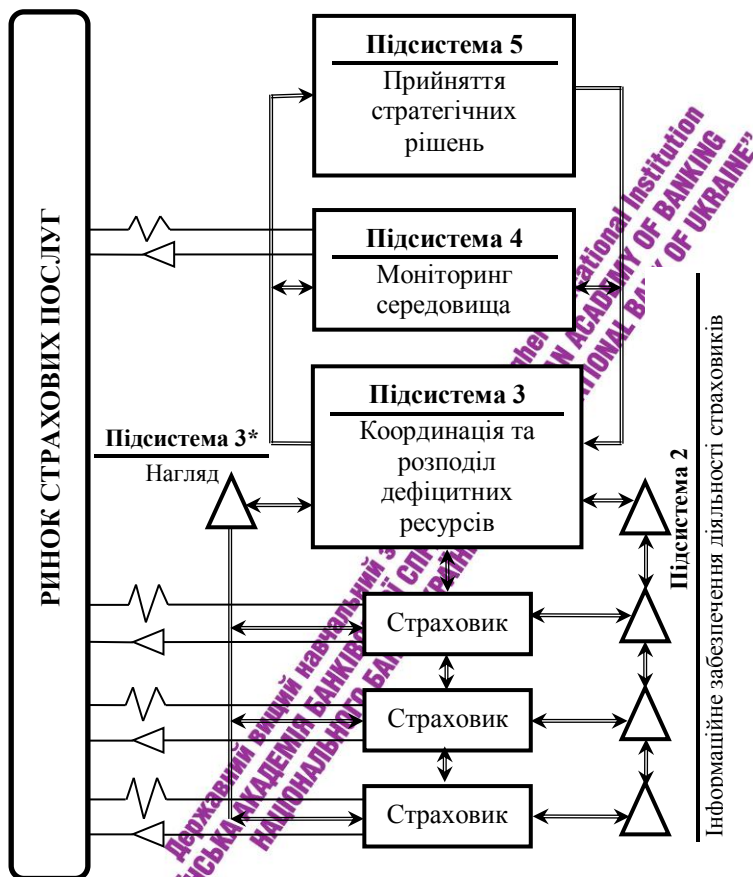

Рис. 1. Модель життєздатної страхової системи України

Мета Підсистеми 2 – запобігання некерованим коливанням, що виникають між різними підсистемами життєздатної системи. Вона забезпечує обмін інформацією між Підсистемами 1 та Підсистемою 3 для контролю і координації діяльності Підсистем 1. В концепції життєздатної страхової системи України Підсистема 2 представлена законами, підзаконними актами, розпорядженнями Нацфінпослуг та іншими нормативними документами, які регулюють діяльність страховиків. Функції Підсистеми 2 відносяться до функцій

департаменту методології, стандартів регулювання та нагляду за фінансовими установами Нацфінпослуг.

Підсистема 3 є системою координації та розподілу дефіцитних ресурсів. Вона виконує роль арбітра при виникненні нетипових проблем і забезпечує взаємодію з Підсистемами 4 і 5. Слід відмітити, що страховики забезпечують необхідний рівень фінансової стійкості шляхом перестраховування ризиків. Дієвим методом регулювання операцій перестраховування є створення державної перестрахової компанії. З метою захисту прав страхувальників і застрахованих осіб вважаємо за необхідне створити в рамках Підсистеми 3 централізований гарантійний фонд страхових виплат, який слугуватиме гарантією платоспроможності страховиків.

Підсистема 3* здійснює внутрішній аудит і виявляє неусвідомлені системами 1 проблеми. Функції Підсистеми 3* відносяться до функцій департаменту страхового регулювання та нагляду Нацфінпослуг. Державними органами, які відповідно до законодавства, додатково здійснюють нагляд за проведенням перестрахових операцій є Національний банк України, Державна служба фінансового моніторингу України та Державна податкова адміністрація України.

Підсистема 4 – система моніторингу внутрішнього та зовнішнього середовища. У страховій системі України функції моніторингу виконують Нацфінпослуг (департамент розвитку фінансових послуг і фінансового моніторингу), Державна служба фінансового моніторингу України, Рада національної безпеки і оборони України.

Підсистема 5 – система прийняття рішень. При ухваленні рішень на цьому рівні використовується інформація про стан автономного управління, що йде нагору від Підсистеми 3. Основні функції по прийняттю рішень щодо страхової системи України лежать на регуляторі – Нацфінпослуг. Одними з головних завдань Нацфінпослуг є створення та реалізація політики держави у сфері впровадження і виконання стратегічних планів розвитку ринків фінансових послуг і розв'язання системних питань їх діяльності.

Життєздатність страхової системи України забезпечуватиметься шляхом виконання двох основних умов: життєздатності Підсистем 1 та існування й ефективній взаємодії Підсистем 2-5.

Література

1. Бир С. Мозг фирмы / С. Бир. – М.: Радио и связь, 1993. – 416 с.

Гриценко, К.Г. Концептуальні основи формування життєздатної страхової системи України [Текст] / К.Г. Гриценко // Методи, моделі та інформаційні технології в управлінні соціально-економічними, екологічними та технічними системами : матеріали V-ої Міжнародної науково-практичної конференції (Луганськ-Євпаторія, 17-19 жовтня 2012 р.). - Луганськ : ГПІ Ільков В.Г., 2012. – С. 32–35.

Державний вищий навчальний заклад
"УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ"

State Higher Educational Institution
"UKRAINIAN ACADEMY OF BANKING AFFAIRS
OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE"